

Nederland na corona: een oproep tot een radicaal duurzamere en eerlijkere samenleving

COVID-19 doet de wereld op haar grondvesten schudden. De coronapandemie heeft nu al talloze levens gekost en ontwricht terwijl hulpverleners keihard werken om zieken te verzorgen en verdere verspreiding te voorkomen. De strijd om de enorme persoonlijke en maatschappelijke verliezen te beperken verdient onze grote waardering en steun. Tegelijkertijd is het van groot belang om deze pandemie in een historische context te plaatsen om in de toekomst een herhaling van fouten uit het verleden te vermijden.

Het feit dat COVID-19 inmiddels grote economische consequenties heeft gekregen is mede het gevolg van het dominante economische model van de afgelopen dertig jaar. Dit neoliberale model vereist een steeds maar groeiende circulatie van goederen en mensen, ongeacht de talloze ecologische problemen en de toenemende ongelijkheid die dit veroorzaakt. Gedurende de afgelopen weken zijn de zwaktes van deze groeimachine pijnlijk blootgelegd. Zo zijn we onder meer getuige van grote bedrijven die de hand ophouden op het moment dat de vraag naar hun goederen en diensten ook maar even wegvalt, preciaire banen die verloren gaan en een toenemende druk op gezondheidssystemen die sowieso al onder grote druk stonden. Opmerkelijk genoeg bestempelt de overheid nu juist die beroepsgroepen als ‘cruciaal’ die nog niet zo lang geleden moesten strijden voor erkenning en een beter salaris: de medische zorg, de ouderenzorg, het openbaar vervoer en het onderwijs.

Een andere zwakte van het huidige systeem, die nog weinig in discussies over de pandemie naar voren is gekomen, is de verbinding tussen het huidige economische ontwikkelingsmodel, het verlies van belangrijke functies van ecosystemen en biodiversiteit en de mogelijkheden voor ziektes zoals COVID-19 om zich snel te verspreiden. De dramatische gevolgen hiervan zouden drastisch kunnen verergeren als we niet overstappen op een ander vorm van ontwikkeling, voorbij ‘business-as-usual’. De Wereldgezondheidsorganisatie schat dat er jaarlijks [4,2 miljoen mensen sterven aan luchtvervuiling](#), en dat de gevolgen van klimaatverandering tussen 2030 en 2050 naar verwachting een [extra 250.000 doden per jaar zullen veroorzaken](#). Experts waarschuwen er voor dat in geval van verdere aantasting van ecosystemen er een verhoogde kans is op nieuwe en krachtigere virusuitbraken.

Dit alles vraagt om doortastende maatregelen en het zo snel mogelijk in gang zetten van een post-COVID-19-tijdperk. Hoewel de huidige crisis ook enkele positieve consequenties heeft gehad – zoals de toename van collectieve actie en solidariteit, verminderde vervuiling en broeikasgasemissies – zullen deze veranderingen tijdelijk en marginaal blijken wanneer een bredere politieke en economische omslag niet wordt gerealiseerd. Het is daarom van belang om ons te verdiepen in de vraag hoe de huidige situatie omgezet kan worden in meer duurzame, eerlijke, gezonde, en veerkrachtige vormen van samenleven en ontwikkeling.

Dit beknopte manifest, ondertekend door 162 in Nederland werkende academici die zich bezig houden met internationale ontwikkelingsstudies, presenteert, op basis van bestaand onderzoek en kennis, een vijftal voorstellen voor Nederland na Corona:

- 1) Vervanging van het huidige ontwikkelingsmodel gericht op generieke groei van het BNP, door een model dat onderscheid maakt tussen sectoren die mogen groeien en investeringen nodig hebben (de zogenoemde cruciale publieke sectoren, schone energie, onderwijs en zorg) en sectoren die radicaal moeten krimpen, gegeven hun fundamentele gebrek aan duurzaamheid of hun rol in het aanjagen van overmatige consumptie (zoals bijvoorbeeld de olie-, gas-, mijnbouw-, en reclamesectoren).

- 2) Ontwikkeling van een economisch beleid gericht op herverdeling, dat voorziet in een universeel basisinkomen, ingebed in solide sociaal beleid; een forse progressieve belasting op inkomen, winst en vermogen; kortere werkweken en het delen van banen; en erkenning van de intrinsieke waarde van zorgverlening en essentiële publieke diensten zoals onderwijs en gezondheidszorg.
- 3) Overgang naar een circulaire landbouw, gebaseerd op het behoud van biodiversiteit, duurzame, veelal lokale voedselproductie, vermindering van vleesproductie en werkgelegenheid met eerlijke arbeidsvoorwaarden.
- 4) Vermindering van consumptie en reizen, met een radicale afname van luxueuze en verspillende vormen, richting noodzakelijke, duurzame en betekenisvolle vormen van consumptie en reizen.
- 5) Kwijtschelding van schulden, voornamelijk aan werknemers, zzp-ers en ondernemers in het MKB, maar ook aan ontwikkelingslanden (uit te voeren door zowel de rijkere landen als de internationale organisaties zoals IMF en Wereldbank).

Als wetenschappers en betrokken burgers zijn wij overtuigd dat deze stappen zullen bijdragen aan meer duurzame en gelijkwaardige samenlevingen; samenlevingen die beter bestand zijn tegen de schokken en eventuele pandemieën die ons nog staan te wachten. Wat ons betreft is de vraag niet langer óf we deze stappen moeten zetten maar hóe we dat gaan doen.

We kunnen er niet om heen dat deze crisis sommige mensen harder raakt dan anderen. Maar we kunnen de zwaarst getroffen groepen recht doen door beleidshervormingen in te zetten die zorgen dat toekomstige crises deze groepen – en ons allemaal - minder hard zullen treffen en tot minder angst zullen leiden, of mogelijk zelfs een volgende crisis kunnen voorkomen.

Bovenal moeten we werken aan dergelijke positieve visies om tegenwicht te bieden aan het nu al de kop opstekende ‘rampenkapitalisme’ – ofwel een vorm van kapitalisme dat als doel heeft om (nog meer) winst te behalen uit andermans ellende – en aan de verdere versterking van het neoliberale beleid dat onze toekomst op deze planeet ondermijnt. Samen met vele anderen in Nederland en wereldwijd geloven wij dat de tijd rijp is om een dergelijke positieve en betekenisvolle visie in de praktijk te gaan brengen. We roepen politici, beleidsmakers en onze medeburgers met klem op om te helpen deze transitie te verwezelijken.

Getekend:

1. Murat Arsel, Erasmus Universiteit Rotterdam
2. Ellen Bal, Vrije Universiteit Amsterdam
3. Bosman Batubara, IHE, Delft Universiteit and Universiteit of Amsterdam
4. Maarten Bavinck, Universiteit van Amsterdam
5. Pascal Beckers, Radboud Universiteit
6. Kees Biekart, Erasmus Universiteit Rotterdam
7. Arpita Bisht, Erasmus Universiteit Rotterdam
8. Cebuan Bliss, Radboud Universiteit
9. Rutgerd Boelens, Wageningen Universiteit
10. Simone de Boer, Leiden Universiteit
11. Jun Borrás, Erasmus Universiteit Rotterdam
12. Suzanne Brandon, Wageningen Universiteit
13. Arjen Buijs, Wageningen Universiteit
14. Bram Büscher, Wageningen Universiteit
15. Amrita Chhachhi, Erasmus Universiteit Rotterdam

16. Kristen Cheney, Erasmus Universiteit Rotterdam
17. Robert Coates, Wageningen Universiteit
18. Dimitris Dalakoglou, Vrije Universiteit Amsterdam
19. Jampel Dell'Angelo, Vrije Universiteit Amsterdam
20. Josephine Chambers, Wageningen Universiteit
21. Freek Colombijn, Vrije Universiteit Amsterdam
22. Tine Davids, Radboud Universiteit
23. Sierra Deutsch, Wageningen Universiteit
24. Martijn Duineveld, Wageningen Universiteit
25. Henk Eggens, Royal Tropical Institute
26. Thomas Eimer, Political Science, Radboud Universiteit
27. Flávio Eiró, Radboud Universiteit
28. Willem Elbers, Radboud Universiteit
29. Jaap Evers, IHE Delft Universiteit
30. Giuseppe Feola, Utrecht Universiteit
31. Milja Fenger, Erasmus Universiteit Rotterdam
32. Andrew Fischer, Erasmus Universiteit Rotterdam
33. Robert Fletcher, Wageningen Universiteit
34. Judith Floor, Open Universiteit and Wageningen Universiteit
35. Julien-François Gerber, Erasmus Universiteit Rotterdam
36. Des Gasper, Erasmus Universiteit Rotterdam
37. Lennie Geerlings, Leiden Universiteit
38. Jan Bart Gewald, African Studies Centre Leiden
39. Sterre Gilsing, Utrecht Universiteit
40. Cristina Grasseni, Leiden Universiteit
41. Erella Grassiani, Universiteit van Amsterdam
42. Joyeeta Gupta, Universiteit van Amsterdam
43. Wendy Harcourt, Erasmus Universiteit Rotterdam
44. Janne Heederik, Radboud Universiteit
45. Henk van den Heuvel, Vrije Universiteit Amsterdam
46. Silke Heumann, Erasmus Universiteit Rotterdam
47. Thea Hilhorst, Erasmus Universiteit Rotterdam
48. Helen Hintjens, Erasmus Universiteit Rotterdam
49. Geoffrey Hobbis, Groningen Universiteit
50. Stephanie Hobbis, Wageningen Universiteit
51. Barbara Hogenboom, Universiteit van Amsterdam
52. Michaela Hordijk, Universiteit van Amsterdam
53. Sabine van der Horst, Utrecht Universiteit
54. Henk van Houtum, Radboud Universiteit
55. Edward Huijbens, Wageningen Universiteit
56. Kees Jansen, Wageningen Universiteit
57. Freek Janssens, Leiden Universiteit
58. Rosalba Icaza, Erasmus Universiteit Rotterdam
59. Verina Ingram, Wageningen Economic Research and Wageningen Universiteit
60. Rivke Jaffe, Universiteit van Amsterdam
61. Shyamika Jayasundara-Smits, Erasmus Universiteit Rotterdam
62. Joop de Jong, Amsterdam UMC
63. Rik Jongenelen, African Studies Centre, Leiden
64. Joost Jongerden, Wageningen Universiteit
65. Emanuel de Kadt, Utrecht Universiteit

66. Coco Kanters, Leiden Universiteit.
67. Agnieszka Kazimierczuk, African Studies Centre Leiden
68. Jeltsje Kemerink-Seyoum, IHE Delft Universiteit
69. Thomas Kiggell, Wageningen Universiteit
70. Mathias Koepke, Utrecht Universiteit
71. Michiel Köhne, Wageningen Universiteit
72. Anouk de Koning, Leiden Universiteit
73. Kees Koonings, Utrecht Universiteit and Universiteit van Amsterdam
74. Stasja Koot, Wageningen Universiteit
75. Michelle Kooy, IHE Delft Universiteit
76. Martijn Koster, Radboud Universiteit Nijmegen
77. Rachel Kuran, Erasmus Universiteit Rotterdam
78. Arnoud Lagendijk, Radboud Universiteit
79. Corinne Lamain, Erasmus Universiteit en NWO/WOTRO
80. Irene Leonardelli, IHE Delft Universiteit
81. Maggi Leung, Utrecht Universiteit
82. Yves van Leynseele, Universiteit van Amsterdam
83. Janwillem Liebrand, Utrecht Universiteit
84. Trista Chich-Chen Lin, Wageningen Universiteit
85. Andrew Littlejohn, Leiden Universiteit
86. Mieke Lopes-Cardozo, Universiteit van Amsterdam
87. Erik de Maaker, Leiden Universiteit
88. Ellen Mangnus, Wageningen Universiteit
89. Hans Marks, Radboud Universiteit
90. Jemma Middleton, Leiden Universiteit
91. Irene Moretti, Leiden Universiteit.
92. Esther Miedema, Universiteit van Amsterdam
93. Toon van Meijl, Radboud Universiteit
94. Miriam Meissner, Maastricht Universiteit
95. Adam Moore, Radboud Universiteit
96. Tsegaye Moreda, Erasmus Universiteit Rotterdam
97. Oona Morrow, Wageningen Universiteit
98. Farhad Mukhtarov, Erasmus Universiteit
99. Nikki Mulder, Leiden Universiteit
100. Mansoob Murshed, Erasmus Universiteit Rotterdam
101. Paul Mutsaers, Radboud Universiteit
102. Femke van Noorloos, Utrecht Universiteit
103. Martijn Oosterbaan, Utrecht Universiteit
104. Meghann Ormond, Wageningen Universiteit
105. Lee Pegler, Erasmus Universiteit Rotterdam
106. Lorenzo Pellegrini, Erasmus Universiteit Rotterdam
107. Yvon van der Pijl, Universiteit Utrecht
108. Liedeke Plate, Radboud Universiteit
109. Annet Pauwelussen, Wageningen Universiteit
110. Fernande Pool, Erasmus Universiteit Rotterdam
111. Metje Postma, Leiden Universiteit
112. Nicky Pouw, Universiteit van Amsterdam
113. Crelis Rammelt, Universiteit van Amsterdam
114. Ria Reis, Leiden Universiteit Medical Center
115. Andro Rilović, Erasmus Universiteit Rotterdam

116. Tobias Rinke de Wit (Universiteit van Amsterdam)
117. Claudia Rodríguez Orrego, Erasmus Universiteit Rotterdam
118. Eva van Roekel, Vrije Universiteit Amsterdam
119. Mirjam Ros-Tonen, Universiteit van Amsterdam
120. Martin Ruivenkamp, Wageningen Universiteit
121. Ary A. Samsura, Planologie, Radboud Universiteit
122. Ton Salman, Vrije Universiteit Amsterdam
123. Younes Saramifar, Vrije Universiteit Amsterdam
124. Federico Savini, Universiteit van Amsterdam
125. Joeri Scholtens, Universiteit van Amsterdam
126. Mindi Schneider, Wageningen Universiteit
127. Lau Schulpen, Radboud Universiteit
128. Peter Schumacher, Utrecht Universiteit
129. Amod Shah, Erasmus Universiteit Rotterdam
130. Murtah Shannon, Utrecht Universiteit
131. Karin Astrid Siegmann, Erasmus Universiteit Rotterdam
132. Sven da Silva, Radboud Universiteit
133. Giulia Sinatti, Vrije Universiteit Amsterdam
134. Lothar Smit, Radboud Universiteit
135. Marja Spierenburg, Leiden Universiteit
136. Rachel Spronk, Universiteit van Amsterdam
137. Antonia Stanojevic, Radboud Universiteit
138. Nora Stel, CICAM, Radboud Universiteit
139. Marjo de Theije, Vrije Universiteit Amsterdam
140. Louis Thiemann, Erasmus Universiteit Rotterdam
141. Lisa Trogisch, Wageningen Universiteit
142. Esther Veen, Wageningen Universiteit
143. Courtney Vegelin, Universiteit van Amsterdam
144. Hemalatha Venkataraman, Radboud Universiteit
145. Lieke van der Veer, Radboud Universiteit
146. Willemijn Verkoren, CICAM, Radboud Universiteit
147. Gerard Verschoor, Wageningen Universiteit
148. Hebe Verrest, Universiteit van Amsterdam
149. Bas Verschuuren, Wageningen Universiteit
150. Mark Vicol, Wageningen Universiteit
151. Oanne Visser, Erasmus Universiteit Rotterdam
152. Anick Vollebergh, Radboud Universiteit
153. Roanne van Voorst, Erasmus Universiteit Rotterdam
154. Pieter de Vries, Wageningen Universiteit
155. Vincent Walstra, Leiden Universiteit.
156. Maaike Westra, African Studies Centre Leiden
157. Mark Westmoreland, Leiden Universiteit
158. Niekke Wiegink, Utrecht Universiteit
159. Saskia Wieringa, Universiteit van Amsterdam
160. Angela Wigger, Radboud Universiteit
161. Han Wiskerke, Wageningen Universiteit
162. Margreet Zwarteveen, Universiteit van Amsterdam

Alsmede de werkgroep voetafdruk Nederland (www.voetafdruk.eu)